

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Controversiarvm Omnivm Hvivs Ævi Lvthero-Calvinisticarvm Libri Tres

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiæ, 1627

IX. De Poenitentia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35233

III. Lutheri dictum secundū euerit primum. Tertium verum est: nam sine fide impossibile est placere Deo. At fidei inspectam putat de remissis peccatis cuiusque: Hæc damnatur à *Concil. Trid. Sess. 22. Can. ult.* 2. Kemnitium in tertio errare liquet suprà: de quarto, plures illi reiciunt: Necessarias esse negant vi præcepti Ecclesiæ: Vni eis nullā tribuunt. Mēdātia Kemniti vide in meo *Antipap. p. 3. q. 7.* De singularum ceremoniarum Antiquitate, &c. *Bell. l. 2. c. 14. 15. 16. 7. &c.*

IX. DE P O E N I T E N T I A.

Q V A E S T I O LXXXI.

An Penitentia Sacramentum sit propriè dictum?

LUTHERVS lib. de Capt. Babil. timidè negat, & variat. 1. Neganda mihi sunt VII Sacramenta, & tantum tria pro tempore ponenda: 1. Bapt. Pœn. Panis. Ibid. in fine. Propriè Sacramenta vocari videntur est, quæ annexi signis promissa sunt. Quos si, ut, si rigidi loqui velimus, tantum duo sint, Bapt. & Panis. Nam Pœnitentia signo visibili & diuinitus instituta caret: nec aliud esse dixi, nisi viam ad Baptismum. 2. Alibi esse dat Sacramentum, anno 1545.

MELANCHTHON in Locis anno 1522. negat. Pœnit. non est signum: est enim voluntas nostra mortificatio, & reus ratio Spiritus; Sacramentum eius vel signum non aliud est, nisi Baptismus. Idem tamen libris de in cōditis cum Luthero asseruit esse Sacramentum.

ILLYRICVS in apol. Conf. Antuerp. 18. Kemnit. p. 2. Exam. pag. 909. scribere audent Conf. si. Augustinam non agnoscere Pœn. Sacramentum. Nimirum quia Lutherus & Melan. h. priorem suum errorem reuocant: nec Pœnitentiam negam asseruerunt.

H. ZWINGLIVS lib. de vera & falsa relig. cap. de Sac. respuit Pœnit. dicere Sacramentum. **CALVINVS** *Inst. l. 4. c. 19. §. 15.* plura aggerit argumenta. Item in *Antid. Trid. Sess. 6. c. 15.* Beza in Confess. c. 7. a. 11.

III. **LUTHERANI** multi Calvinizant in

hoc, licet iurarint in Confessionem Augustinā: Vt **Nicolaus Selneckerus** in p. 2. *Padagogia.* **Wigandus Illyricus**, **Kema.** in 1. *disput. de Penitentia.* &c. Vide in *Genealog. p. 3. q. 19.*

SVADENTIS CALVINISTÆ 1. **Calvinus** *Inst. l. 4. c. 19. §. 15.* &c. **Romanenses Scholastici** anxie in reperiendo hic Sacramento desudant. Nodum in scirpo. Quod tamen optimum habent, rem incertam, opinionumq; varietate confusam relinquunt. 2. Dicunt esse Sacramentum; sed non est ceremonia externa à Domino instituta ad fidei nostræ confirmationem, &c. Qui tale in ipso Augustino, vident, quod penitentia Sacramentum vocant? 3. Nego iure haberi Sacramentum primum, quod nulla Dei promissio singularis ad hanc rem extet. 4. Deinde quod, quæcumq; hic ceremonia profertur, merum sit hominum inuentum, mendacium, & impostura.

5. Kemnitius par. 2. Exam. pag. 903. Ex diuina Institutione non habet tale externum elementum, quale in Baptismo & Eucharistia, quod ad integram definitionem, & genuinam proprietatem Sacramenti pertinet. 6. Sacramentum Pœnitentiae non habet fundamentum in Vet. Testamento, in quo fuit contritio & confessio; neq; tamen idcirco Sacramentum licet etiam absoluerit Nathan Dauidem. Licet Petrus *Act. 10.* Paulus. *Act. 26.* dicant se pœnitentia & remissione peccatorum non aliter docuisse, quàm prophetæ. Neque Pœnitentia habet fundamentum in prædicatione Baptistæ, & Christi. 7. Neq; in hęc, *Ioan. 20. Quorum remisistis peccata.* &c. Neq; in doctrina Apostolorum aut exemplis, teste Paulo *Act. 26.* Petro, *Act. 10.* Vanum & falsum est Apostolos etiam docuisse pœnitentiam quoad substantialia, quæ impij ante Baptismum ad Deum conuertuntur, & quæ lapsi post Baptismum redeant in gratiam.

AUTOR. Pœnitentia est propriè dictum Sacramentum: I. *Ioann. 20. Quorum remisistis.* &c. Vide in *Antichristo p. 3. q. 29.*

Aduersarii omnes contendunt hinc agi de Remissione per Prædicationem fidei excitatricem; non de Iudiciaria. Calvinus in *Antid. Trid. Sess. 6. C. 14.* agi de ea, quæ fit per prædicationem in conuersionem Infidelium ad fidem, & per Baptismum ad Ecclesiam. Sic & Kemnitius pag. 915. Qui tamen, etiam Fidelibus remittendi peccata, ait datam hic potestatem.

D I C O, Explicatio loci prior est Cyrilli, eum intelligentis de & Infidelibus, & Fidelibus faciendæ remissione; At diuersimodè istis, per Baptismum; his per Ritu Pœnitentiæ: Virisque per Sacramentum, non idem, sed diuersum, scilicet Ritu diuerso: Nam & Kemnit. pag. 917. & Calvinus *Inst. l. 3. cap. 4. §. 12.* agnoscat hinc colligi priuatam Absolutionem à Domino institutam.

Posterior expositio, de solis Fidelibus, absoluendis, est probabilior. 1. Quia Ioannes non solet repetere, quæ priores Euangelistæ scripserunt: at Matthæus & Marcus iam scripserunt de Baptismo; de Pœnitentiæ Sacramento adhuc nullus. 2. Fatentur etiam Aduersarii, hinc dari potestatem Clauium: at hæc non est ad Baptismum necessària; sed ad Pœnitentiã; Estque propriè Ecclesiasticorum, at baptizandi potestas est etiam laicorum. 3. Clauium potestas est Iudiciaria: at de Infidelibus non iudicant Christiani: 1. Corinth. 6. *Quid ad me de his, qui foris sunt, iudicare.* Ita S. Patres Chrysostomus, Theophylactus, Euthymius, Ambrosius &c. Atque hæc expositio euacuat omnes obstringillationes Kemnitii: addito; Lucam, Act. 2. *Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque,* loqui de pœnitentia Infidelium ante Baptismum; Ioannem 20. de pœnitentia fidelium post Baptismum.

Porro idem doceo ex triplice definitione Sacramenti.

I. Sacramentum est signum visibile sacræ rei, sc. gratiæ iustificantis quam confert. At Confessio pœnitentis, & Verbum Absoluentis sunt signa gratiæ iustificantis; illa, animi renouati; hæc, peccati relaxati. Ergo ea duo sunt vnum Sacramentum. Ita Lutherus *lib. de Capt. Babyl. sub finem.* Sacramenta sunt, quæ signis annexis promissâ sunt. Sic & *Apol. Conf. Aug.* poscit Sacramento Ritu à Deo mandatum; cum promissione gratiæ: At qui Absolutio priuata habet mādaturum: 2. Cor. 5. *Posuit in nobis Verbum reconciliationis.* Et: *Pro Christo legatione fungimur.* Habet gratiæ promissionem: Ioann. 20. *Remittuntur eis.*

III. Quæ octo Kemnitius requirit ad Sacramentum verum, in hoc elucunt. 1. Sensibile signum; *Absoluo te. Remitto tui peccata tua.* 2. Institutionem id habet cum mandato Dei: *Quorum remiseritis, &c.* 3. Idque in Nouo Testamento. Vt hinc. 4. Sit Ritus perpetuus, non temporarius: at ritus absoluendi iam durauit 1600. annis ferè. 5. Adsit promissio gratiæ: At adest. 6. Et gratiæ iustificantis, non cuiuslibet: At hic est talis, *remissio tui peccato.* 7. Sit ad signum externum at id hic est: *Absoluo te.* 8. Promissio in particulari singulis applicetur, non tantum in genere. At fit: *Ego te absoluo à Tuis peccatis.*

IV. Calvinus *Inst. l. 4. c. 14. §. 1.* Sacramentum definit: *Externum symbolum, quo beneuolentiæ erga nos sua promissiones conscientiis nostris Dominus obsequat: 2. Absustinendam fidei nostræ imbecillitatem: 3. Et nos vicissim pietatem erga eum nostram testis.*

testatur. At & hæc tria insunt Ritui Cōfessionis & Absolutionis; non minus quàm Baptismi, aut Cœnæ ritibus. Quare est verè Sacramentum.

V. Denique Testimonia Patrum Latina & Græcæ Ecclesiæ ante, & post annum 1100. idem testantur apud *Bell. l. 1. c. 10. Pen. c. 10.*

DICO AD I. Ecclesia semper, & omnis Theologia nil vnquam sensit aliud, quàm Pœnitentiâ esse Sacramentum: At quid in eo sit Sacramentum; quid Res tantum; quid res & Sacramentum simul; in his tribus disputant animi gratia. AD II. Iam patet ex dictis.

AD III. Patet itidem.

AD IV. Item; & verbum Concionale à forma Sacramentorum remouimus *sup. q. 5.*

AD V. Vt in Baptismo Aspersio, in Eucharistia signum externum est Consecratio & sumtio Rei permanentis Sacramenti; ita in Pœnitentiâ est signum externum Confessio Pœnitentis, & Enunciatio Verborum Absoluentis. Et vtraque est actio transiens; sicut & baptizatio.

AD VI. In Veteri Testamento nulla fuit potestas absoluendi à peccatis: proinde nec pœnitentiâ fuit ibi Sacramentum. Nathan erat Remissi nuncius Dauid: *Dominus transtulit peccatum tuum à te.* Petrus & Paulus verò loquuntur de pœnitentiâ virtute, quæ in Veteri Testamento est eadem. At Sacramentū Pœnitentiæ probamus ex Nouo; vbi id Christus primum instituit, *Ioann. 20.* Vnde Christo prædicante, & Baptisâ, nondū erat Sacramentum. Quòd tamen Christus absoluit quosdam, fecit potestate suâ extraordinariâ Excellentia. Baptisæ de-

fuit Absolutio; etsi fiebat Confessio.

AD VII. Patet supra. Apostoli nō tradiderunt ibi Ritum Sacramenti; solū scribunt prophetas testari, remissionem peccatorum accipere Credentes in nomine Christi. Sicut autem non leguntur audisse enumerationes peccatorum; ita nec impendisse Absolutionem; & tamen Sacramentum Pœnitentiæ administrarunt. Denique pœnitentiâ ante Baptisum est solum præparatoria ad eundem; non verò Sacramentum. Cætera Kemnitiana subiectis quæstionibus liquebunt vana.

QVÆSTIO LXXXII.

An Pœnitentiæ & Baptismi Sacramentum sit idem?

LUTHERVS *l. de Capt. Bab. c. de Bapt.* Lapsos per Baptisum, memoriâ, non reipla repetitum, reconciliari. *Præbuit opinionibus occasionem verbum periculosum S. Hieronymi: siue malè positum, siue malè intellectum; quo Pœnitentiâ appellat secundam tabulam post nauis fragium. Quasi Baptisum non sit Pœnitentiâ. Hinc enim, vbi in peccatum lapsi fuerint, de prima tabula seu nauis desperantes, velut amissâ, secundam tantum incipiunt niti, Pœnitentiâ. Ibid. sub finem Pœnitentiâ signo visibili & diuinitus instituto caret, & aliud non esse dixi, quàm viam, ac reditum ad Baptisum. At eodem libro scripsit Tria esse Sacramenta, Baptisum, Pœnitentiâ, & Panem; seu Vnum Sacramentum, & tria signa Sacramentalia. MELANCHTHON *in Locis ann. 1521.* Signum Pœnitentiæ esse Baptisum.*

CALVINVS. *Inst. 4. c. 15. §. 4.* Vim Baptismi ad omnia vitæ peccata se extendere dicit. *Dictum Hieronymi, quin plane impium sit, excusari nequit. Quasi vero per Baptisum deleatur peccatum, & non potius in memoriâ reuocandū sit peccatori, quoties de remissione peccatorum cogitat, ut illinc se colligat, fidemq. confirmet. Infra. Apertissime dixeris, si Baptisum vocaueris pœnitentiâ Sacramentum. Cum in confirmationem gratia, & fiducia sigillatim datus sit, qui Pœnitentiâ meditantur. Sic & Kemnitius, &c.*

SVADENT istis. 1. Calvinus *Instit.* l. 4. c. 19. §. 17. Baptismus per peccatum non deletur, ergo per totam vitam est utilis ad memoriam reuocatus. 2. Hieronymus *dixit & improprie dixit Pœnitentiam secundam tabulam.* Vide plura supra quæst. 30.

AUTOR. *Concil. Trid. Sess. 14. Can. 2.* dicit anathema confundentibus ea duo Sacramenta; Adeo diuersa sunt. 1. Docet id figura. *Col. 2.* Baptismus dicitur Circumcisio spiritalis; at hæc nusquam legitur iussa repeti cum memoriâ in remedium peccatorum; sed pro hoc Sacrificia, Expiationes, Cōfessio præscribuntur. *Leu. 4. 5. 6.* Ergo. 2. Non remittimur, *1. Ioan. 1.* ad memoriam Baptismi; sed *Si confiteamur peccata nostra, fidelis est et iustus, ut remittat nobis pecc. nostra, et emundet nos.* 3. *Heb. 6.* Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati, per Baptismum aiūt S. Patres, contra Nouatianos; & prolapsi sunt, rursū renouari ad Pœnitentiā, repetito Baptismo. Vnde baptizatum prius dein lapsum in incestum, Paulus non remittit ad Baptismum. Et ibidem monet. *Non rursus iacientes fundamentum pœnitentia.* Quocirca, aut neganda est cum Nouatianis Reconciliatio; aut fateri Pœnitentiam esse distinctum à Baptismo Sacramentū. 4. Post Baptismum lapsi, non sunt remissi ad memoriam Baptismi; sed ad pœnitentiam: Vt, *Act. 8. Simon, 1. Cor. 6.* Incestuosus. 5. Mirum, si vnicum salutis remedium foret; nec de eo S. Scriptura verbum: nil S. Patrum Traditio; at multa de pœnitentia.

RATIO. Quia, *Luc. 12. Seruus qui cognouit voluntatem Domini, & non facit, vapulabit multis. Qui autem non cognouit, & fecit digna plaga; vapulabit paucis.*

Ideo 1. *Timoth. 1.* *Misericordiam Dei consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate.* Atqui post Baptismum scienter peccans facilius resanaretur, quam ignoranter peccans ante Baptismum; quia is solâ memoriâ; non hic. Istud verò est absurdum. 2. Ritus Baptismi & Pœnitentiæ diuersam habent materiam ac formam: sunt igitur & Sacramenta diuersa. Item & Ministrorum est diuersitas: nam semper soli Episcopi & Sacerdotes Absoluerunt: Baptizarunt verò etiam Diaconi, ad uocque laici ipsi.

DICO AD I. Baptismus, quæ fuit actio transiens, transit; quæ dedit gratiam regenerationis, hanc fugat peccatum, & extinguit; non tamen Characterem impressum.

AD II. Peraptè dixit. Sic & Tertullianus libro de pœnitent. vocat eam *secundam ianuam, spem, secunda subsidia, &c.*

QVÆSTIO LXXXIII.

Qua sint partes Essentiæ Pœnitentiæ?

LUTHERANI: ut Illyricus in *apol. Conf. Art. 14. 8.* Kemnitzius p. 2. *Exam. pag. 92.* cum Scoto 4. 14. q. 4. & d. 16. q. 1. asserunt vnam, sc. Absolutionem. At Scotiæ tam non negant cententiam esse Sacramentum, neq; negant Confessionem esse necessarium ut iheretici.

II. MELANCHTHON in *apol. Conf. Aug. 25.* asserit duas: Ritu v. s. b. l. m. & Verbum absolutionis. *Corda simul per Verbum & Ritu in minus Dicit Verbum incurrit in aures, Ritu in oculos.*

I. H. ALII duas Baptismi re. ordinationem, & Verbum Absolutionis. De his supra.

SVADENT istis 1. *Kemnitzius pag. 92.* Quia Antiquitati est ignota distinctio cententia à Materiam a. Formam. 2. Nec inter ipsos h. h. h. eos conuenit. 3. Sacramenta sunt actiones Dei; proinde si opera humana sint pars pœnitentiæ, h. s. diuinitatem tribui necesse est. 4. Antecentum annos ad

certi consistit de materia pœnitentiæ. 5. Et Concil. Trident. timidè scripsit, Actionem pœnitentis esse materiam pœnitentiæ, vel quasi: Ego ipsa est Sacramentum, vel quasi; & effectus eius est remissio peccatorum, vel quasi. 6. Scotista. Quia effectus pœnitentiæ apud significatur per Absolutionem, non per Confessionem; at Sacramentum est signum rei: ergo. &c. 7. Id est Sacramentum, quod à ministro confertur; talis hic est Absolutio, non Confessio. 8. Absolutio sola est causa gratiæ, cum tota vis pœnitentiæ in Clauibus consistat: at hæ sunt Absoluentis.

AUTOR. Partes essentielles Pœnitentiæ sunt duæ: Absolutio Sacerdotis vt Forma; Actus pœnitentis vt Materia. Ita Communis: & Tridentinum *Sess. 14. Can. 3.* & Concil. Florent. Quia *pœnitentiâ est actio pœnitentis: non, vt Scotus ait, est Absolutio pœnitentis, facta certis verbis.* 2. Sacerdos absoluere non debet vllum, nisi quem ex signis visibilibus pœnitentem esse cognoscit; cum Sacramentum sit signum visibile gratiæ à Deo institutum: Cur igitur Confessio, tale signum, non foret pars Sacramenti? Significat enim confitens se voluntate recedere à peccato, ac proinde iustificari: quod Absolutione completur. 3. Confitens concurret ad remissionem peccatorum; 1. Ioann. 1. *Si confiteamur peccata nostra, fidelis. &c.* Proinde, vt Absolutus dicitur verè iustificari; sic & Confessus. Itaque Confessio & Absolutio sunt partes essentielles.

DEO AD I. Pariter & in Baptismo: at res perantiqua est; termini sunt recipientes, & rei explicandæ aptiores.

AD II. Conuenit: nam Communis tenetur; vt patet.

AD III. Actiones pœnitentis non habent vim Sacramentalem, nisi vt instrumenta sunt Dei: sicut & verba Sacerdotis.

AD IV. At Gabriel *4. dist. 17. q. 2.*

art. 1. docet de Confessione & Absolutione ex Communi sententia, & is vixit ante 100. annos, citatque S. Thomam. &c. Sic & Concilium Florent. anno 1439.

AD V. Sic ex hoc, *Quasi Unigenitus à Patre*, liceret dicere, *Christus est Unigenitus, vel quasi.* Vox *quasi* non semper extenuat rem. Et Confessio est *quasi materia*; quia est insensibile signum actionis transeuntis; non solida & subsistens.

AD VI. Etiam Confessio significat pœnitentem recedere à peccato; ceu Absolutio, Sacerdotem expellere peccatum.

AD VII. Minister Sacramenti est, qui vel totum, vel partem Sacramenti conficit potiore; vt hic Absolutionem Sacerdos; Confitens tamen cooperator est necessarius.

AD VIII. Operatur per Claves Absoluens; at & cooperatur Confitens: Vt homo constat ex corpore & anima; solâ hâc intelligit: ita Sacramentum constat partibus duabus; vnâ tamen operatur; & quidem non sine alia.

QVÆSTIO LXXXIV.

Quæ sunt partes Materiales Pœnitentiæ?

LVTHERO-CALVINISTARVM triplex errat sententia. I. LVTHERVS *lib. contra Bullam Anni christi art. 5* anno 1520, & 1521. etsi non neget tres esse partes; Satisfactionem tamen non esse iuris diuini; tamen anno 1543. in refut. art. Louan. prop. 17. n. patet esse tres; sed duas, art. in Smalcald. art. anno 1537. *Contributionem ex minis legis, & Fidem ex Evangelii promissis.* Sic & Melanck. *in Locis, anno 1521. in Conf. Aug. anno 1530.* posuit eas Mortificationem, & Viuificationem. Sic C. nuriatores &c.

H. LVTHERANI alii certum addunt, *Opus bonum, leu.*

seu novam Obedientiam. Ita Lutherus in 2. Disput. contra Antinomios, anno 1528. propos. 1. Statuit Dolorem de peccato & Propositum melioris vitæ. Hoc esse ait, *Disput. 3. Fidem in Deum, & opera bona.* Sic & Melanch. in *Apolog. Conf. iug.* assignat Contritionem, Fidem, Novam obedientiam. Sic omnes Molles Lutherani contra Rigidos Liliycianos; vt sunt Confessionistæ Saxonici.

III. CALVINUS *Infl. l. 3. c. 3. §. 8.* asserit duas: Mortificationem, & Viuificationem: id est, Abnegationem veteris hominis, seu vitiorum totâ vitæ; seu Consolationem ex Euangelio, *Ibid. §. 1.* vult Fidem esse priorem Pœnitentiæ; idque contra Lutheranos, quos refellit; qui Terrores incussos priorem partem Pœnitentiæ affirmant, prodromum Fidei & Doloris.

SVADENTISTIS. 1. Calvinus §. 8. *Isa. 1. Quiescite agere perversè discite bene facere.* *Plal. 34. Declina à malo, & fac bonum.* 2. *Ibid. c. 4. §. 1. Quia, Pœnitentia est, Antea facta peccata deslere; & stenda non committere.* 4. *dist. 14.*

3. *Kœmnitius par. 2. Exam. pag. 941. Quia, Lex diuina peccatores minis terret: Euangeliiū consolatur propositâ Christi iustitiâ, quæ per Fidem apprehenditur. Ecce duæ: Terror & Fides.* *Marc. 1. Pœnitentiam agite, & Credite Euangelio.* *Act. 10. Testificans in Deum pœnitentiam, & Fidem in Iesum.* 4. Idem. Partes Pœnitentiæ esse visibiles debent: Terrores sunt signa externa Contritionis interna: & Fidei Confessio exterior, teste Scriptura. Ergo duæ sunt partes. Satisfactionis opera Pontificiorum non habet mandatū in Scriptura. 5. Pontificiis tres partes etiam hypocrite præstare queunt: & iis tamen tribuunt remissionem peccatorū. 6. Iudas Fide carens speclali habuit tres partes pœnitentiæ Pontificiæ; & desperauit. 7. Tres eæ sunt summe ex ritibus publicæ pœnit. abrogatæ. 8. S. Patres loquuntur de pœnitentia quæ est mutatio vitæ; non quæ est remissio peccatorum; Hoc non attento Monachi tres partes pœnitentiæ sinxerunt.

AUTOR. I. TERROR ex minis

Legis incussus, seu Mortificatio Lutherana, non est pars Pœnitentiæ; cor tamē ad hanc præparat: alia enim requiruntur ad Conuersionem; alia sunt partes Pœnitentiæ. 1. Quia S. Scriptura distinguit Terrorem ab Pœnitentia. Vide *Antichristum p. 3. q. 31.* 2. Terrores est passio naturalis, non actus virtutis; estq; in pueris & brutis, quæ tamen non ideo sunt virtuosa. 3. Terrores sunt etiam in impœnitentibus, vt in dæmonibus, *Iac. 2. qui credunt & contremiscunt.* 4. Veram nonnulli agunt pœnitentiam ex mero amore Dei, qui nullos sentierint terrores: *Psilla, Luc. 7. Dimittuntur ei peccata multa, quoniam Dilexit multum.*

II. NEC FIDES est pars pœnitentiæ licet ad hanc requiratur vt dispositio. 1. Sic Scriptura, in Antichristo. 2. Partes pœnitentiæ sunt eæ actiones, quæ à virtute Pœnitentiæ manant: at Credere non est actus pœnitentiæ; sed virtutis Theologicæ. 3. S. Patres in definitionibus pœnitentiæ nunquam fidei meminerunt. Vt S. Gregor. *hom. 34. Pœnitentia est, praterita peccata plangere; & plangenda non admittunt.* Sic & Amb. 4. Niniuitæ, *Ioan. 3. ceciderunt in Deum, & pœnitentiâ prædixerunt, egerunt; & tamen si eam spociale de remissis sibi peccatis non habuerunt: ideo ipem inter & merum dicitur bii dicebant: Quis scit, si conuertatur & ignoscat Deus.*

III. NEC OPERA BONA, post iustificationem facta, sunt partes pœnitentiæ. Quia multa bona sunt nulla cum relatione ad peccata præterita; sed ex solo amore in Deum, iuxta fixum semel propositum vitæ melioris.

IV. MORTIFICATIO & Viuificatio

ratio Calviniana non sunt partes Pœnitentia. I. Quia Calvinus & Beza volunt, Pœnitentiam, id est, duo illa esse fructus Fidei iustificantis; ideoque Fide posteriores: At S. Scriptura docet, Pœnitentiam esse viam ad Iustificationem: Ier. 18. *Si pœnit. egerit gens illa; agam & ego pœnit.* Act. 2. *Pœnit. agite, & baptizetur unusquisque. &c. in remissionem peccatorum, & accipietis donum Sp. Sancti.* Act. 3. *Pœnitentini, & convertimini, ut deleantur peccata vestra.* Act. 5. *Saluatorem excitavit Deus, ad dandam pœnitentiam Israël, et Remissionem peccatorum.* Errant igitur ambo Lutherani quod Pœnitentiam constituent in Dispositivis motibus ante pœnitentiã: Calvinista; in fructibus fidei iustificantis, qui veram pœnitentiam subsequuntur.

2. Quia, Luc. 13. *Iusti non egent pœnitentiã.* sed Heb. 6 post *Fundamentum pœnitentiæ ab operibus mortuis ad perfectionem ferimur.* Itaque peccatorum est pœnitentia: At Mortificatio & Viuificatio est iustorum, uti profectus: ergo partes esse pœnitentiæ nequeunt.

V. Contritio, Confessio, Satisfactio sunt tres partes pœnit. Sed non illius habitus pœnit. qui virtus, simplexque est qualitas; nec Actualis pœnit. eiusdem, ut cuius effectus sunt tria illa: sed Pœnitentiæ illius, quæ ad Remissionem in Sacramento ordinatur, ad quam tres ij Actus sunt necessarij: teste S. Scriptura in meo *Antichristo q. 31.* 2. Sic & S. Patres, apud *Bell. 1. Pœnit. c. 19.* 1. RATIO. I. Pœnitentia Sacramentalis non est quævis peccati detestatio & punitio; sed quæ offensam Dei respicit, ad tollendum peccatum, & Dei amicitiam reparandam. Hinc dicitur, Act. 20. *Pœnitentiam in Deum, Act. 26.*

Conversio ad Deum, & Ezech 18. 33. cuius finis est reconciliatio & iustificatio. Atq; illius est primum dolere de violata amicitia Dei; tum fateri culpam Deo; demum pœnã se subicere; idque coram Ministro Dei: nec enim immediatè nobiscum agit Deus. 2. Natura docet pueros tria hæc, cum se peccasse norunt: At Pl. 122. *Sicut oculi servorum in manibus Dominorum suorum: ita oculi nostri ad Dominum, donec miseretur nostri. &c.* 3. Ut tria sunt instrumenta peccandi, cor, lingua, manus; ita par est, eadem, Rom. 6 *servire iustitiæ in sanctificationem.*

DICO AD I. Isaias ponit Pœnitentiam ante vitæ emendationem: at Calvinus postponit etiam eam iustificationi. Et Isaias docet Pœnit. esse Causam iustificationis, non fructum. At Psaltes numerat ibi partes iustitiæ; non Pœnitentiæ.

AD II. Non necesse est descriptionem rei omnes partes rei continere.

AD III. Terrores ij licet gignant pœnitentiam ut causæ; non ideo sunt eiusdem partes. Terrores præeunt, Consolationes sequuntur Pœnitentiam: ergo non sunt eius partes. Adductaq; loca repugnant Kemnitio.

AD IV. Esto, sunt signa; sed non ut partium concomitantia Pœnitentiam ad Deum: verum sunt antecedentia.

AD V. Possunt & alia sacra omnia præstare: ergone reiicienda?

AD IV. Iudas erat baptizatus, & à Domino communicatus: an igitur Baptismus & Eucharistia respuenda? Deinde Iudas non habuit tres eas partes, imò nullam: ideo spem remissionis non habuit, nam desperavit.

Vv AD

AD VII. Dicitur: nunquam docetur. Nam tres etiam in Veteri Testamento fuerunt vſitata, patet in Dauid, & Niniuitis.

AD VIII. Iudicium hoc temerarium est aut ignorantia, aut malitia. Id sequens aperit quaestio.

Q V A E S T I O LXXXV.

Quae sunt Pœnitentia partes Rituales?

AVTOR. Historica hæc quaestio est ac ritualis; non Controversistica: nisi quantum Luthero-caluinista Kemn. & Calvinus mentiuntur. Semper igitur fuit Pœnitentia duplex: *Publica*; in qua peccatum publicum publicè luebat: *Privata*, in qua priuatim priuata & occulta Sacramentaliter expiabantur, cum Secreto naturali & Sacramentali. *Publica* erat Solennis, alia Non solennis. *Solennis* erat de culpa publici scandali: semel in vita vni concedebatur: Sacerdoti non poterat imponi, nisi degradato: Quique solennem egisset, ad Ordines nequibat admitti. Nec coniugibus imponebatur sine mutuo consensu; idque à solo Episcopo.

II. Pœnitentes *ordinem* tertium tenebant: Clerici primum; Fideles secundum. *Habitus* erat pullus, cilicinus, caputratum. *Tempus*, quo imponebatur, erat dies Cinerum: reconciliabantur in die Cœnæ, feria V. Pœnæ erant, abstinere ab S. Synaxi; à nuptiis, militia, à patrinatu baptismali: Carere aditu ad Clericatum: Extremâ Vnctione priuari. Omni die Ieiuniorum humiliare capita Sacerdoti pro eis oranti: Sepelire mortu-

os debebant: Aliis stando orantibus, ipsæ genua flectebant. &c.

Q V A E S T I O LXXXVI.

Contritio an sit actio bona, libera, & Evangelicæ?

LUTHERVS *Disput. 1. contra Antinomam* praef. ait Contritionem esse sententiam legis in conscientia, id est terror ex peccato & poenitentia legis. Quia Ierem. 20. *Verba mea sunt quasi malesu conterens paros.* Sic LUTHERANI RIGIDI in idem consentiunt. Hæc ita in Ierem. 1. Non esse liberam, sed extortam Poenitentiam, non Actionem. 2. Eam pertinere ad Legem, non ad Euangelium. 3. Non esse opus bonum, quia omni opere bono spoliare. Sic Rigidi contra Molle Wittembergenſes; & Kemnitius.

LUTHERANI MOLLES aiunt Contritionem esse opus bonum, Actionemque Evangelicam. Sic in colloquio Altenburgerſi. Et CALVINVS *Institut. lib. 3. cap. 3. §. 20.* eidem & Nobiscum sentit.

SYADENT illi sic. 1. Ierem. 23. *Verbum meum sicut cinis.* 2. Quia experientia docet, verè contritionem contemneres, nisi boni, multa mala in se agnosceret, etiam poenitentia digno se iudicare. 3. Terror est in se, nisi fuga Dei, tremorque contra Deum, & via ad deprecationem.

AVTOR. I. Contritio non est terror. 1. Docent metaphoræ: qui conteritur non est contremiscere; non conteritur: potest enim quis contremiscere, & non conteritur. 2. Humilitas semper adest comes Contritioni; at non ita terrori: patet in dæmonibus, qui contremiscunt.

II. Contritio est Actio libera; non coacta. 1. Sic Scriptura in meo *Autochrisop. 3. q. 32.* 2. Quia Contritio est gratum Deo Sacrificium. *Psal. 50. oculos Domini trahens Isa. 66.* habensque promissio-

missionem gratia: At Passio nil agit, nil meretur. 3. Quia volunt esse passionem, quod eam esse terrorem fingant: at hoc falsum patet supra.

III. Contritio pertinet ad Euangelium: Testibus Prophetis, Christo, Apostolis, quae repetit ex Antichristo. Ratio, Quia Euangelium etiam terret, & grauius, quam lex, minatur ignes inextinguibiles, vermes, stridores, &c. Lex vero etiam consolatur spe promissionum.

QVÆSTIO LXXXVII.

An includatur in Contritione odium peccati præteriti?

LVTHERVS in se m. detrahit negat: sed potius vitæ nouæ studium. Confessio tibi, ait, plus discedendum est, quantum vitæ iustitiam, quam quantum odium peccati multo, maiore imò solo hoc labore tibi cogitandum est, quemodo vitam bonam agas, quam quomodo vitæ aut detrahas præterita mala. Verissimum est in proverbium, & omni loquuntur hu. usq. de poenitentia præstantium. Optima Poenitentia. Noua vitæ. Ibid. Hæc tristitia, de peccatis præteritis, facit hypocritam, imò magis peccatorem. &c. Non ergo in usu d. Scriptura Poenitentia dicitur dolor, sed mutatio vitæ & consilii. Sic in epist. ad Staulum.

II. Sed in art. Smalcaldicis mutauit sententiam: quam tenent hodie nobiscum Lutherani, & Calviniani.

SVADET Lutherus istis. 1. Quia Laëtantius ait *μὴ δόλαιον*, significare Resipiscendum: non odium peccati. 2. Gal. 6. In Christo IESV neq. Circumcisio, neq. præputium aliquid valet: sed Noua creatura. 3. Quæ. 2. c. 1. secundum Deum tristitia est, poenitentiæ in salutem stabilem operatur. q. d. non actæ vitæ odium, sed amor no. 2. Nam factum infectum fieri nequit itaq. factum dolere, stultum est.

AUTOR. Peccati memoria & detestatio necessaria est poenitenti. Teste in Scripturis Deo, Prophetis, Christo, Apostolis, s. Patribus, ac ipsismet Lutheroc Calvinistis: apud Bell. 2. c. 4. Adeo ab omnibus peccatores ad odium peccatorum

vocantur. Manet igitur illud S. Gregorii hom. 34. in Euang. *Pœn. est mala perpetrata plangere; & plangenda non perpetrare.* Quia naturalis est mortalibus Synderesis, male facta flagellans intus verbere cœco. S. Aug. l. 50. homeliarum hom. 27. *Nemo eligit vitam nouam, nisi quem veteris poenitet.* Nec secus intelligi Poenitentia potest.

DICO AD I. At ibid. l. 6. diuin. Infr. c. 24. addit, *eos verè respiscere, quos errati poenitet.* Et vanum est insistere etymologia vocis magis, quam vsui.

AD II. Poenitentia, vt & Baptismus, est via ad nouam creaturam: non ampli² Circumcisio Proinde dicitur, Act. 2. *Pœnitentiam agite, & baptizetur vnusquisque vestrum.* Act. 8. *Pœnitentia n. age ab hac nequitia tua.*

AD III. Ibi tristitia non est dolor de peccatis, sed mœror de obiurgatione natu, inducens ad poenitentiam.

QVÆSTIO LXXXVIII.

An includatur in Contritione Propositum rectè viuendi

LVTHERANI variant. I QVI Contritionem Fide pro. em esse vident, & Poenitentiam diuidunt in Contritionem & Fidem; Contritionem definiunt terroribus & odio peccati; Fidei vero esse factum aiunt rectè viuendi propositum. Sic ferè plerique

II QVI Contritionem Fide posteriorem asserunt, vt Lutherus, & Calvinus *Infr. l. 3. c. 3.* hi admittunt bonæ vitæ propositum in Contritione contineri.

SVADENT itaque priores istis. 1. David tantum dixit, *Peccati.* Nimirum solum poenitentiam egerunt oratione & ieiunio: sic prodigus, sic Publicanus. Id. de proposito illo. 2. Contritio sufficit ad veniam: at proprie solum includit actum quod nollemus offendisse Deum sine proposito aliter viuendi: ergo sine hoc per illud solum iustificari possumus. 3. Dolor de peccatis admissis virtute includit melioris vitæ propositum ergo sufficit solus, &c.

V V E A V

AVTOR. Orthodoxi in Contritione esse necessarium recte viuendi propositum consentiunt; et si in hoc, Virtuale an Actuale requiratur, dissentiant: potiores volunt actuale. Hoc misso; sat prius.

1. Quia formale Propositum requirunt ista, Amos 5. *Odiu malum, & diligite bonum, & constituite in porta iudicium; si forte misereatur Dominus: Isa. 1. Qui scite agere peruersè; discite bonum agere: si fuerint peccata vestra vt coccinum, quasi nix dealbabitur. Ezech. 18. Si impius egerit pœnitentiam à peccatis. &c. & custodierit omnia praecepta mea. &c. Eph. 4. Deposite vos veterem hominem. &c. Renouamini autem spiritu mentis vestre; Et induite nouum hominem: id est, ait Concil. Trid. Sess. 14. Can. 4. Dolor sit de peccato comisso, cum proposito non peccandi de cetero. Ita & Concil. Florentinum.*

DICO AD I. Non omnis dicens, *Peccauit*, iustificatur: quia & Iudas dixit, *Matth. 27.* Itaque hic oderat peccatum; sed sine proposito emendationis: Dauid cum proposito & non peccandi, & se emendandi.

AD II. Minorem negant Concilia Florent. & Trident. & *S. Tho. 3. q. 87. art. 1.* Quia nomen *μετάνοια*, ait Tertull. lib. 2. ad Marcionem, non ex delicti confessione; sed ex animi demutatione compositum est.

AD III. Dolor peccati, & Propositum emendationis quia mutuan conjunctionem habent necessariam; ideo nec ille solus, neque hoc solum sufficit.

QVÆSTIO LXXXIX.

An Contritio sit necessaria ad Remissionem peccatorum?

LUTHERVS in Assert. art. 11. *Si per impossibile, confessus non esset Contritus; aut Sacerdos non serio, sed ioco absoluisset; si tamen Credit se absolutum, vere est absolutus. Dixi, per impossibile: quia Fides sine Contritione esse non potest, cum gratia non infundatur nisi cum magna conuersione animæ. Clare art. 11. Si Sacerdotis Absolutionem obtinueris, Crede fortiter te absolutum; & absolutus eris: Qui quid sit de Contritione. Itaque Contritionem non negat absolute; sed ad remissionem peccatorum esse necessariam negat: quod Contritionem postponat fidei, quæ sola ipsi iustificat. Sic & CALVINVS Inst. l. 3. c. 3. §. 1. nullam agnoscat Contritionem, quæ præcedat Iustificationem: cum Pœnitentiam velit esse fructum fidei iustificantis. Itaque præscripta penitentia exulat iis Contritio.*

ILLUTHERANVS, vt Remittitur p. 2. Exam. p. 2. p. Melanch. Contritionem asserunt necessariam ante Confessionem: omnesq; ij, qui Pœnitentia partem ponunt, Contritionem; posteriorem, Fidem esse volunt. Itaque illi, non hi, pugnant Eccl. scilicet:

SVADENTQ; illis. I. Sacramenta confessionem non ponunt obicem; sed obicem non ponunt, qui vitam nouam proponit, & nullus peccati completam seruat; nisi non se ipsa detulit peccatum. Prou. 10. *Vniuersa delicta operit charitas, vt sufficiat iustificationem, ergo nil opus confessione.*

RATIO. Contritio saltem imperfecta, id est, Attritio est in adultis omnino de necessitate mediæ ad remissionem peccatorum. Ita Concil. Trid. Sess. 6. C. 14. 1. Quia Luc. 13. *Nisi pœnitueritis omnes similiter peribitis.* Act. 3. *Pœnitimini, & conuertimini; vt deliantur peccata vestra &c.* 2. Quæcunque sunt de necessitate mediæ, eadem sunt & de necessitate præcepti; Vnde Contritio præcepta esse debet in S. Scriptura vt medium ad salutem. 3. Impœnitentia est summum peccatum, & prohibita: ergo Pœnitentia est præcepta.

DICO AD I. Sic habetur odium peccati implicitum; quod in actu sufficit.

cit, sicut & Votum Sacramenti.

AD II. Vbi charitas, ibi & iustitia est; abest peccatum: sed ea præsupponit Contritionem.

QVÆSTIO XC.

Quantâ opus Contritione ad remissionem?

LUTHERANI, vt Kemnitiuſ p. 2. Exam. pag. 964. Impossibilis est sufficientia & perfectio contritionis: Et eius persuasio facit vel Pharisæos, vel desperabundos. Conscientia enim nunquam certa de sufficientia semper dubia manet de remissione. Item CALVINVS Inst. l. 3. c. 4. §. 2. Conscientia miris modis torquentur, dum sibi debitam peccatorum contritionem imponi vident, nec assequuntur Debiti Mensuram. Et §. 3. Ostendant vnum, qui huiusmodi Contritionis doctrina vel non sit ad desperationem ad actus: vel simulationem doloris iudicio Dei opposuerit.

AUTOR, I. Luthero-Caluinistæ suæ doctrina pœnitentiæ fideles adigunt ad desperationem. 1. Quia ad remissionem requirunt acrem, veram, seriâ Contritionem: Atqui hæc debet esse ex toto corde perfecta; iuxta Deut. 4. Inuenies Domium, si ex toto corde quaesieris eum, & tota tribulatione animæ. Deut. 30. Rursus: At talem, (sicut & Dilectionem) afferunt aduersarii esse impossibilem in hac vita. Ergo necessariò impossibilis est remissio peccatorum: quæ est Desperationis doctrina.

Mentitur itaque Calvinus à nobis requiri parem itæ Dei; quæ, vt infinita, est homini impossibilis. At S. Scriptura nil impossibile exigit: exigit autem, Ioël. 2. Conuertimini ad me in toto corde vestro. Et sic conuersos aliquos testatur: 4 Reg. 23.

Similis illi non fuit Rex, qui reuerteretur ad Dominum in omni corde suo. Item & conuertendos: Ierem. 24. Ego ero illis in Deum, qui reuertentur ad me in toto corde suo.

II. Dolor de peccatis debet esse summus Appretiativè: scilicet in appetitu Rationali, quo Voluntas summè detestatur peccatum. 2. Non autem Intensivè, scilicet in appetitu Sensitivò; in quo moralis possibilitas sufficit. Quia hoc est conuerti toto corde; licet alii magis, alii minus habeant sensum doloris: at Voluntatem habere oportet omnes. 3. Neque certum gradum doloris Scriptura requirit: Nam ea præcipit nobis cognitu, factuque humanitus possibilis; at de gradu nil docet. 4. Neque opus vt tot sint actus contritionis, quot sunt peccata; etsi perutile foret. Quia Pœnitentia esse momentanea potest. Isa. 30. Cum reuersus fueris; saluus eris.

QVÆSTIO XCI.

Contritio an sit Causa Remissionis, idque etiam tantum Voto Sacramenti?

LUTHERVS in Assert. art. 12. Volo contritionem: sed dico eam non operari iustificationem aut remissionem peccatorum: Fides enim in Verbum Dei iustificat & purgat. Sic & CALVINVS Inst. l. 3. c. 4. §. 3. Kemnitiuſ, &c. Quin hic etiam pertendit, Contritionem nec cum voto Sacramenti operari remissionem ante Absolutionem.

SVADENT istis. 1. Charitas præcedens Contritionem causat remissionem: Luc. 7. Remittuntur ei, quia dilexit scilicet antè, non iam diligit. &c. Plura Bell. l. 2. c. 14.

AUTOR, I. Contritio verè est causa remissionis. Sic omnis Theologia;

Vv 3 &

& Conc. Trident. & S. Scriptura, in meo Antichristo, part. 3. q. 34. Itemq; S. Patres. Et tamen gratis iustificamur; quia Contritio est ex Dono Dei; cui cooperatur cō- tritus, & meretur in gratia gratiā auctio- rem, de congruo, ex Dei benignitate; quod meritum est non simpliciter, sed a- liquo modo. Sic Aug. epist. 106.

II. Contritio cum Voto Sacramenti operatur remissionem etiam ante Ab- solutionem. 1. Peccavi Domino: 2. Reg. 12. Et continuo Nathan ait: Dominus quoque transtulit peccatum tuum. Psal. 31. Dixi: Confitebor adversum me iniquitatem meam: Et tu remisisti impietatem peccati mei. 2. Caritas efficit filios Dei, 1. Ioann. 3. ac proinde hæredes Dei, Gal. 4. 3. In articulo mortis, fatentur ipsi ad- versarii, si non adsit Confessarius, aut Baptizans, potest quis iustificari contri- tione cum voto Sacramenti.

DICO AD I. Dilectio est dispositio ultima ad remissionem, coniuncta cum Contritione.

AD Remittitum: Vult cum suis, Fidem solam iustificare: Hæc si excite- tur ante Absolutionem auditione, lectio- ne, aut Baptismi recordatione; quo- modo iustificatio non erit perfecta etiam ante absolutionem. Deinde Lutherus ait: Crede te absolutum, & absolutus es, etsi ioco absoluaris.

QVÆSTIO XCII.

An ullum peccatum Pœnitentiã non delatatur?

NOVATIANI negasse videntur de enormibus pecca- tis teste Paciano epist. 3. Ambr. Sic. Idemq; Arma- chemus probabile esse censuit. I. Quia, 1. Reg. 2. si peccaveris vir in virum, placavi ei post se Deus; Si autem in Deum peccaveris vir, qui pro eo orabit? II. Pro. 2. Peccavi, & tenuisti. Sic. iniquitatem meam. & non exau- diam. III. Antiochus, 2. Mach. 9. orabat iustus De-

um, à quo non esset misericordiam consecutus. Eadem Heb. 12. postquam cupiens habere divinam benedictionem, reproba- tus est. Non enim inveniit pœnitentiã locum, quoniam cum lacrymis inquisisset eam. IV. Peccatum in Sp. Sanctum, est irreversibile. Mat. 12. Luc. 12. Mar. 3. 2. & Heb. 9. Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati, & 3. Heb. 10. Volunt autem peccatis suis nobis; post acceptam notitiam reverti, iam non relinquatur hostia pro pecca- to 4. 1. Ioan. 5. Est peccatum ad mortem, pro eo non dico, ut roget quis.

Vide supra quæst. 80. LUTHERVM ex parte, CALVINVM perfecte Nouatianis. Vide item in Genealog. p. 3. q. 19.

AUTOR. Indubitatum est, esseq; debet; omnia peccata, quot, quanta & qualia sint, expiari Pœnitentiã posse. 1. Teste S. Scriptura in meo Antichristo p. 3. q. 35. 2. Sic definitio Ecclesiæ in Conc. Lateran. c. 1. 3. Ita S. Antiquitas S. Pa- trum ac Cōsensus: Hilari. Can. 8 in Mart. Ambr. l. 2. de Pœn. c. 4. Hier. Aug. Basil. Chrys. &c.

DICO AD I. Indicat Heli peccata in Deum, quam in homines, difficilius remitti, Et, quis orabit: ait S. Amb. l. 1. de Pœn. c. 8. non significat, nullus, sed quis sit signis amicus Dei: Qualis, Exo. 32. Moises exauditus est pro idololatria populi.

AD II. Illa de damnatis in orco di- cuntur. Sicut Matt. 25. fatuæ clamant, Aperi. Itemque, Luc. 13. talibus dicitur: Rescio vos. Sic Luc. 16. clamat in flammis E- pulo. Aut, qui ea de Viuis acceperit; is in- telligat obstinatè impœnitentes.

AD III. Antiochus corporis mor- tum, morte tempore deprecatus est; non animæ. Esau benedictionis locum non inuenit; quòd iam in alium esset translata.

AD IV. Resoluendum quaruntur duo.

Peccatum in Spiritum Sanctum quod sit & quale?

Sententiæ variant.

1. OR-

I. ORIGENIS in Mat. 12. Peccatum in Sp. S. est omne, quod post Baptismum patrat, Quia finxit Patrem omnibus in rebus esse; Filium in solis Rationalibus; Sp. Sanctum in Fidelibus. Sic & NOVATIANI, teste Hieronymo epist. ad Marcellam.

At hoc refellit S. Athanasius.

II. S. AVGVSTINI in *Euch. c. 83. & serm. 11. de Verb. Dom.* Esse Finitalem impoenitentiam.

At hæc solum committitur in morte: in vita autem blasphemia in Sp. Sanctum fit: Ita verò est huius Circumstantia quedam, non ipsa est. De peccatis ergo Viventium Phariseorum loquitur Dominus, *Mar. 3.* Item Apostolus, *Heb. 6. & 10.* De impoenitentibus etiam in agone, *1. Ioa. 5. Est peccatum ad mortem. &c.*

III. D. THOMÆ 2. 2. q. 14. & Magister 2. dist. 43. Peccatum ex Infirmitate esse in Patrem: peccatum ex Ignorantia esse in filium: peccatum ex Malitia esse in Sp. S.

At peccata Malitiæ etiam in hoc sæculo remittuntur. Neque peccatum Malitiæ est certa species peccati; blasphemia verò in Sp. S. est speciale: Vnde omnis blasphemia in Sp. S. peccatum malitiæ; sed non contra.

IV. Sententia Verior: Peccatum in Sp. S. esse propriè Agnitæ Veritatis impugnationem. Quia Spiritui Sancto propriè tribuitur Illuminatio mentium, & Operatio miraculorum: Vt, qui *Ioann. 16.* Docet omnem Veritatem: Et, *1. Corin. 12.* Diuidit singulis, prout vult, gratiam sanitatum, alteri linguarum, &c. Ita S. Patres Athan. Chryl. Hilar. Ambr. Hieronym &c. Peccatum in Sp. S. vocat Dominus illud Phariseorum, *Mar. 3. In Beelzebub eicit demonia.* Et, *Matt. 12. Ecce homo vorax & potator vini: dicitur blasphemia in filium ab S. Athan. Hieronim &c. at peccatum dicentium in Beelzebub eicit. &c.* esse in Sp. S. quod per

hunc facta miracula tribuerent spiritui nequam. Hinc negatio Petri, & persecutio Pauli non erant peccata in Sp. S. Nam illa ex infirmitate, hæc ex ignorantia acciderat.

Tale peccatum in Sp. Sanctum cur Irremissibile dicitur?

I. Theophil. & Abul. in *Mar.* Quia nunquam remittitur sine poenitentia vt malitiæ, non ignorantie vel infirmitatis peccatum.

At ita omnia peccata malitiæ forent in Sp. S.

II. Richardus. Irremissibile dicitur ratione temporalis poenæ irremissæ post remissam culpam.

At SS. Patres interpretantur id de irremissâ culpa; quia absolutè loquitur Dominus.

III. Athan. Hil. Hier. &c. Ita peccantes tardò ad veram peruenire poenitentiam; vt pote desertos à Deo, inque reprobum sensum datos.

At tametsi verum hoc; temperandum tamen censet S. Chryl. in *Matth. 12. Ambr. l. 2. de poen. c. 4.* Alioquin omnis agnitam Veritatem impugnans desperare deberet: quod absurdum. Item nos pro talibus non orare oporteret.

V. *Expositio Communis S. Patrum.* Irremissibile esse; non Absolutè: sed ordinariè, vt plurimum non curatur remitti: 1. Tum quia repudiat gratiam Dei; 2. Tum quia nil in se habet, vnde excusari possit: cum sit peccatum malitiæ; non infirmitatis, aut ignorantie. Veruntamè, *Matth. 19. Quod impossibile est apud homines; apud Deum possibile est.* Hinc RESPONDETUR ad *Hebr. 6.* Apostolum ibi de Poenitentia ante Baptismum adulatorum loqui. Vt hic nunquam renouatur, ita nec illa: quia ait, *rursum crucifigentes filium Dei: non erunt bapti-*

baptizamur, similitudini mortis Christi conformamur: at Christum oportuit semel tantum crucifigi; ergo & nos semel Pœnitentiâ baptismali renouari. Sic intelligitur hoc *Heb. 10.* Non relinqui hostiam, id est, non alium fore Christum crucifigendum. Ita Chryf. Amb. Istud: *Peccatum ad mortem*, dicitur, perseverans ad mortem: Ita *Aug. l. de corrept. & grat. c. 12 Amb. &c.* Et pro tali; ait Hieron *l. r. contra Iovin.* difficulter exauditur oratio: *Quis autem scit, ait, si aivem peccare ad mortem.*

Q V Æ S T I O X C I I I.

Contritio ex timore pœnæ num bona sit?

LUTHERVS initio docuit, Timorem servilem, (quo solus pœnæ metu à peccato abstinetur, aut de eo doletur) facere hypocritas, & magis peccatores.

LUTHERANICÆTERI, & CALVINIANI affirmât vtilem esse, vt initium pœnitentiæ.

SVADET Lutherus istis, in *serm. de pœnit. & in assert. art. 6.* 1. Contritio ex metu legis violenta est, vt extorta; ideo auget peccatum; quia remoto mandato placeret peccatum. 2. Odium peccati, ortum ex metu, non est verum odium; sed verum est, quod ex amore iustitiæ ortur. Vnde illud non promanat ex sincero corde; ideo hypocritam facit. 3. Quia timor servilis est inordinatus; cum pœnam magis, quàm culpam timeat.

AVTOR. Ex Timore pœnarum orta contritio, est bona. 1. Teste Sacra Scriptura: quæ docet timorem servilem præcedere dilectioni in convertendis: ideoque incutit timorem, vt pœnitentiâ meditentur conscii: Et illum à Deo inspirari asserit. 2. Ita Traditio Ecclesiæ, sanctique Patres. 3. Ratio: Quia naturale est timere malum Gehennæ, quod accidere potest. Deinde aut voluntatem, aut opus coërcet à malo: quod bonum. Demum ille timor est vnum è

7. donis S. Spiritus, vt initium sapientiæ. Ita S. Patres,

DICO AD I. Non est coactum, quod deliberato suscipitur ac liberè; vt hic timor, vt pote à Deo inspiratus; Deus autem non potest autor esse peccati vel hypocrisis. Quod si is solum opus impediatur peccati, bonus est, sed non contritio; sin & opus & Voluntatem, contritio fit.

AD II. Dolor de peccatis ob timorem non est perfectum odium; ideo id vocamus Attritionem, non Contritionem.

AD III Imperfectus est, vt incipiens ab imperfectis ad perfectiora peruenitur. Et serviliter timentes, mali sunt; ipse timor servilis, quia et si sit in peccatore; non tamen est peccatum, aut causa peccati; sed obstaculum peccandi.

Q V Æ S T I O X C I V.

Confessio an sit necessaria iure diuino coram Sacerdote?

LUTHERVS I. *Capit. Babyl. c. de pœn.* Confessio locuta est vtilis, ac necessaria; Sed 1. Probat quæ ex scripturis. 2. Necessè non est confessio omnia Sacerdotibus. 3. Reprobat circumstantiam Confessionem. 4. In *Serm. de pœn.* Confessio esse non venialis; nec Mortalis omnia; sed tantum mortalis; Alioquin, *art. 9.* nihil iniquius Deo, quod fecerit. 5. In *serm. de Confess.* anno 1520. Confessione in Sacerdotibus fieri solitam, esse à Papa institutam solo Melanchi. in *Conf. Aug.* Enumeratio peccatorum esse omnium impossibilem.

II CALVINVS I. *lib. 1. c. 4 §. 7.* *Alia quæ fronte ausit contendere, Confessionem locuta est diuini. Cuius equidem vetustissimum usum esse fuemur; sed quem facile euincere possumus se liberum.* Et §. 11. Confessionem Generali admittit Ministro faciendam in Ecclesia. Et §. 12. Privatam quoque coram Pastore, cum quis sic anguitur, vt expiare conscientiam

solu non queat. Et. §. 19. Confessionem auricularem, rem adeo pestilentem, totque nominibus Ecclesie noxiam damnans, ac sublatam è medio cupimus:

III. KEMNITIVS Confessione generali & penitentis instructione contentus est. Sic & Brentius in Conf. wittenberg. artic. 11.

SVASIONES eorum infra subiiciemus.

RATIO. I Confessio in S. Scriptura significat variè. 1. Laudem Dei. Pl. 9. *Cōfitebor tibi Domine Rex & collaudabo.* &c. 2. Gratiarum actionem, Mat. 12. 3. Professionem fidei Rom. 10. v. 10. 4. Protestationem Veritatis, Ioan. 1. v. 20. 5. Explicationem culpæ Ps. 31. v. 5.

Et hæc fit variè: 1. Soli Deo ob solam spem veniæ; 2. Solis hominibus, ob alias causas. 3. Deo simul & homini. Ut Io. 7. *Fili, da gloriam Domino, & confitebre mihi, quid feceris.*

Et hæc quadruplex est: *Generalis* in publico & in genere: *Publica* discretata fit speciatim coram pluribus. *Auricularis* discretata fit in specie Sacerdoti coram teste Deo. *Et q. hæc propriorum peccatorum manifestatio fuit, accusatio, coram Sacerdote, cum spe veniæ, facta ab penitente ipsomet.* Ecce genus, Obiectum, Causam.

II. INSTAIVTIO Confessionis Sacramentalis facta. 1. *Non in lege nature:* Quia nulla vnquam gens ante Christum tenebatur ad eam. Quæ tamen facta proditur, ea fiebat in ordine ad Deum solū; vt Gen. 2. & 3. Iob. 32 Sic S. Amb. 2. *Non in lege Mosaiica:* Quia Lex nihil addit ad perfectum; nullum enim Sacramentum operabatur ex opere operato. Io. 7. agitur de Confessione iudiciali, criminali & publica, idque de vno facto. 3. *Nec S. Iacobus* eam instituere potuit, vt Minister Christi. Sacramenta enim instituere so-

lius Christi erat: Et quia Vniuersali Lege vniuersalem Ecclesiam non potuit obligare, vt Vicarius vnus Generalis Petrus. *D. Tho. 3. q. 46. a. 2.* Promulgauit tamen cā vt Apostolus: & haud dubiè eius cohortationi obeditum est: sicque & vsitauit; Vt & cæteri Apostoli.

4. *Nec Vniuersala Ecclesia* instituit; sed accepit *instituzam* immediatè à Christo: Ita Conc. Trid. Sess. 7 c. 1. Tert. Cypr. &c. Præceptā vero tenemus Ioan. 20. vbi Dominus dedit absoluendi Potestatem: ergo & prius iudicandi: ergo ante iudicium & Cognoscendi: Cognitio autem fit ex Confessione. *Ratio:* Quia Ius Iudicandi non potest dari sine obligatione iudicandorum. Quocirca, vt Sacerdotes ad Absoluendum; ita Peccatores tenentur iure diuino ad Confitendum.

Præceptum hoc, tamen si quidam deducant ex Matt. 4. *Penitentiam agite,* Alii ex Ioan. 5. *Pater non iudicat quemquā: sed omne iudicium &c.* Aut ex Iac 5 *Confitemini:* vt Aug hom. 12 Chryl hom 9. ad Heb. &c. Certissimò tamen deducitur ex Ioan. 20. iuxta Conc. Trid. S. §. 14. C. 4. De præcepto autè diuino rursus præcepit Ecclesia Determinationem certam modi, temporis, casus & causæ. Idcirco Ecclesia suam Determinationem abrogare potest: non Christi Institutionem. Ipse Papa quoque Præcepto Diuino quidem tenetur absolutè & simpliciter: Ecclesiastico etiam; non quidem Coactiue, sed tamen Directiue. Quia licet sit supra Concilium; tam Legislator tenetur lege sua vel Antecessorum.

QVÆSTIO XCV.

An Sacerdos iure diuino Iudex Confitentium esse doceatur ex Euangelio?

LVTHERANI æquè ac CALVINIANI negant esse Iudices Absoluentes; sed prædicatores Annunciantes Absolutionem à Deo factam Pœnitentibus: Ideoq; nullo iure opus esse Confessione, vt Sacramentali.

SVADENT istis LVTHERANI, 1. Melanch. in Apolog. Conf. Aug. art. de Confess. Dicunt, Iudicem debere cognoscere causam, priusquam pronunciet, hoc nihil ad rem pertinet: Quia Absolutio est executio alieni beneficii, nō Iudicium. Idem in Locis anno 1543. de Confess. Quia differunt Iudicium & Euangelii ministerium. In Iudicio necesse est fieri Cognitionem: At Ministerium Euangelii est mandatum certum impertiendi beneficii, sc. annunciandi Remissionis peccatorum, siue nota sint, siue ignota. Infra: Ministerium est testimonium diuina Absolutionis. Infra. Quod Euangelium multis applicari possit, hoc testatur. Quodcumq; solueritis, &c.

2. CALVINVS Inlt. 1.3. c. 4. §. 18. Quod contendunt, Non fieri posse iudicium, nisi causā cognita: in promptu solutio est: Temere hoc sibi arrogare, qui sunt à seipsis Iudices reati, &c. Ac si esset Iurisdictio Quæstioni adiuncta: Hoc in fuisse Apostolis incognitum; tota eorum Doctrina clamat. Ibidem ait, Remittere peccata, esse, polliceri credentibus ex Verbo Dei emissionem: Retinere, esse; edicere damnationem non amplectentibus Christum, Similia & cæteri.

AUTOR. Sacerdotes audiunt confitentes, & absoluunt pœnitentes vt Iudices. 1. Teste S. Scriptura in meo Antichristop. 3. q. 37. Neque negant aduersarii, Matth. 16. Tibi dabo &c. Matth. 18. Quæcumq; allig. &c. Ioan. 20. Quorum remisistis, &c. promitti, darique potestatem Remittendi peccata, & Retinendi; at negāt Modū Iudiciale; affirmāt annunciatē.

Nos hanc negamus; afferimus illā. 1.

Ex metaphora Clauis. Hæc dantur ad aperendum vel claudendum; non ad significandum esse clausum aut apertū. Deus datur Magistratibus in signum potestatis practicæ, non significatiuæ. Hinc, Apoc. 3. Qui habet Clauis David; qui aperit, & nemo claudit; claudit & nemo aperit: hoc omnes exponunt de Iudiciaria Christi potestate: At suas Christus Clauis communicauit Petro & Apostolis: ergo & Iudiciariam potestatem.

2. Ex Ligare, & Soluere: Hæc actum sonant, non significationem aut annunciationem: alioquin fuisset dicendum, Quæcumq; ERANT, non ERUNT soluta. Et remissa fuerunt, non, remittuntur eis.

3. Ex Quorum, sc. non omnium in infinitè, sicut Matt. 28. Prædicare Euangelium omni creat. &c. sed discretè, scilicet, quorum peccata iudicauerint absoluenda.

4. Ex ceremonia, Insufficiens: quod dicit sp. Sanctum peccata vt flammā frangendi: Iuxta Itā. 4.4. Deleui, ut misisset peccata tua. Non igitur impertit Annunciandi Spiritum; quem Act. 2. in specula linguarum misit. Ita S. Patres.

5. Ex Ratione. Nam si Annunciandi tantum fiat ad significandum, peccata esse remissa per Fidem; ergo. 1. Annunciatio ea necessaria non est; iam enim fides perfecit quod necesse fuerat. 2. Perire nemo posset ex eo tantum, quod habere non queat sacerdotem à quo recedat. etur: cū fides cūctis esse promissa queat: posse etiā sic perire testatur S. Aug. ep. 180. 3. Surdi reconciliati non possent; quia annunciantē non audiunt. Eccl. 3.2. Non effundas sermonem, ubi non est auditus. 4. Omnis homo, laicus, foemina, infidelis, absoluere posset; quia annunciatē potest.

DICO AD I. Beneficium Redētoris factum constat omnibus in genere; at in specie an hic & ille &c. sint illius capaces, an non, hoc iudicium est; neu contra istud fiat: *Matth. 7. Ne mittatis margarinas vestras ante porcos.*

AD II. Tit. 1. *Nec quisquam sibi sumis honorem Sacerdotalis iudicii huius; sed qui Vocatus à Deo est.* Et ritè vocato ac exposto Sacerdoti data est potestas Cognitionis, & Iurisdictionis vel ad Absoluedum, aut ad retinendum.

QVÆSTIO XCVI.

An Cognitionem peccatorum pertinere ad Sacerdotes doceant Figura?

L VITERANI, vt Kemnitius p. 2. Exam. pag. 986. Et CALVINIANI negant: typos nostros refutantes.

S VADENT sic. 1. Calvinus Inst. l. 3. c. 4. § 4. *Misit Dominus Mat. 8 leprosos ad Sacerdotes. Misitne ad Confessionem? Quis unquam audiuit audiendis Confessionibus presertim Leuiticos Sacerdotes?* 2. Ibid. Leu. 13. 14. *De lepra pronuntiare, Sacerdotum est. At translato Sacerdotio, necesse est Legis translatione fieri. Omnia Sacerdotia ad Christum translata sunt in tota completa & finita.* 3. Ibid. *Importuna est eorum allegoria, qua legem merè politicam inter ceremonias reponit. &c. Ad veros Christi Ministros nil in hoc legale pertinet.* 4. Kem. *Quando quis adducebat hostiam pro peccato, Num. 5. Leu 5 non exigebatur, vt peccatum in specie Sacerdoti exponeret.* 5. Baptizandi, *Matth. 3. Mar. 1.* confitebantur peccata Ioanni in genere, non in specie; id est, Agnoscebant peccata sua, ita Calvin. & Kemn. 6. Calvin. Dominus Iudæis, non Apostolis de Lazaro dixit: *Soluite.* Neque allegoria valent ad confirmanda dogmata *Ad ignoscendum magis nos flectere debet iudicis exemplum; vt ne vincitum vellent, quem ipse solusset a morte.*

A V T O R. Typi præteriti ostendunt rem figuratâ præsentē; non directè probant subinde. Sicut tamen Baptismus & Eucharistia docentur ex Figuris in lege Naturæ, & Moylis, ex Christi promissione, ex Institutione, & Vtu: Sic & Confessio: Quanto magis hæc est de peccatis in specie faciendâ, corâ Ministro Dei Absolvente in Noua Lege, cum in Vetere sit facta absque Absolutione? Nam Adæ, *Gen. 3.* Abeli, *Gen. 4.* Minister erat Angelus consentibus: ait Ambr. Greg. Chryf. hom. 18 in Genes. 2. *Leu. 13. 14. Matth. 8.* Ostensio lepræ faciendâ Sacerdoti fuit typus Confessionis, ait Hieron. in 16. *Mat. Chryf. l. 3. de Sacerd. 3. Num. 5. Leu. 5.* Sacrificia offerebantur pro peccatis, loco satisfactionis: teste Thoma Wald. s. Antonino p. 3. 14. c. 6. §. 2. & Rabinis apud Galatinū. 4. Hoc de Lazaro: *Soluite; finite abire:* allegoricè interpretantur ad Absolutionem peccatorum s. Patres. *Ambr. l. 2. de par. cap. 7. August. Greg. 22. Mor. c. 13. &c.*

DICO AD I. Hæc sycophantia est. Non dicimus missos ad Confessionem: sed inde vt ex typo simili argumentum ducimus cum s. Chrysofomo & Hier.

AD II. Sacerdotium omne est ad Christum translatum; at eius executionem facit per Ministros, non per Se; sic & per hos iudicat de lepra spiritali. Vt igitur lege vetere completa lex Noua viget; sic & Sacerdotium nouum.

AD III. Non est politica; sed merè ceremonialis, & typica, nil pertinens ad laicos. Et esto; sit politica; cur non simul esse typica potest? Non igitur hoc ius legale ad Christianos pertinet; sed simile spiritale,

AD IV. In specie peccata edici solita docet ex Hebræo *Bell. l. 3. c. 3.* Vide etiam in *Antichristo p. 3. q. 37.*

AD V. Ipsi dicunt; non docēt, hoc est, fingunt. **AD VI.** Ad Apostolos dictum aiunt *S. Aug. serm. 8. & 44. de verb. Apost.* Et, *Greg. hom. 26. in Euang.* Hi mentiuntur Caluino. Et esto; soluere sint iussi. Iudæi, manet nihilominus similitudo typi. Et Caluini ista expositio nullius est *S. Patrum*; sola ipsius, & conficta.

Q V Æ S T I O X C V I I.

An Iudicium Sacerdotale doceatur ex Apostolorum Vsu?

LUTHERANI iuxta & CALVINIANI certatim negant: & *S. Scripturas* id asserentes secius interpretantur.

SVADENTQ; ita. Lutherus per *Actus*, *Act. 19.* intelligit in versione sua, *miracula*: Sic & Brentius. Kemn. vero actiones eorum intelligit, quæ non congruerent normæ Verbi Dei: Licet in specie sint aliqua confessi peccata; sed per modum exempli. 2. Melanch. *Illud, Confitemini alterutrum.* & c. intelligit de confessione offensionis in fratrem ad obtinendam veniam: Vel, ait Caluinus, de confessione peccati, quæ fit spiritali viro ut instruat, & oret pro eo Deum. 3. *Illud, 1. Ioan. 1. Si confiteamur peccata.* & c. intelligitur de Confessione Deo facta, non homini.

AVTOR. I. Apud Ioannem, *Matt. 3. Mat. 1.* baptizandi confitebantur peccata sua: Quare sicut eius Baptismus figura fuit Christiani Baptismi: ita & Confessio ea typus Christianæ fuit Confessionis. Neque solum, ut Caluinus & Kemn. fingunt, agnoscebant peccata, idque in genere fatebantur; sed planè in specie; & agnoscere peccatorem sese, non est confiteri peccata. 2. De Lazaro iussit Apostolos Dominus, *Solvite*; Vbi *S. Iren. l. 5. c.*

13. ait: Hoc symbolum est hominis, qui illigatus fuerat in peccatis. Vnde mentitur Caluinus, soluere iussos Iudæos circumstantes: deinde Allegorias non probare dogmata posse: At tum probant, cum eas Scriptura explicat, aut *S. Patrum Cōlensius. 3. Act. 19. Multi Credentium veniebant, Confitentes, & annunciantes actus suos.* Ecce baptizati, post Baptismum lapsi, confitentur, Idque in specie actus suos, nō solum in genere: Et Paulo; non soli Deo. 4. *Dedit nobis, 2. Cor. 5. Ministerium Reconciliationis; & posuit in nobis Verbum reconciliationis: Pro Christo ergo legatione fungimur.* Hæc ad potestatem Clavium

pertinere, publicumque & priuatum earum Vsum fateatur Caluinus *Instit. l. 4. c. 1. §. 22.* At legatus ad reconciliandum alium cum rege suo nequit fungi munere fatre, nisi cognoscat causam & iudicet. 5. *Iac. 5. Confitemini alterutrum peccata vestra.* Hæc cohortatio præsupponit infallibilem Christi Institutionem. 6. *Si confiteamur peccata nostra, 1. Ioan. 1. fidelis est & iustus, ut remittat nobis peccata nostra:* Non ait, si agnoscamus peccata, & confiteamur nos peccatores:

DI C O **A D I.** Eam expositionem reiicit Consensus Patrum, & Melanch. Caluinus, Beza, Bullingerus, Sarcarius, & c. Et inauditum est miracula dici actus nostros, cum solius sint Dei. Deinde, ἀγγέλλω significat distinctè annuncior: nam Syriaca & Hebræa sonat, *Numerantes peccata sua.*

A D II. *Orig. hom. 2. in Leu. Chryl. hom. 3. de Sacerdotio* exponunt de Confessione facta Sacerdoti. Sic & ceteri, *alterutrum*, id est, homo homini: Vt *1. Pet. 4. Gratiam in alterutrum administrantes.*

AD III. *Fidelis & iustus, respicit promissum Dei istud: Quorum remisisti, &c.* At hoc factum hominibus est: ergo & hic si confiteamur homini Sacerdoti, i. e. Confessione Sacramentali.

QVÆSTIO XCVIII.

Æqua sint argumenta Ius Confessionis diuinum negantium?

ALVINVS Inst. l. 3. c. 4. §. 7. Confessionis *vetustissimū usum esse fatemur; sed quam facile possumus euincere, fuisse liberum. Certè nullam statam de ea fuisse legem ante Innocentii III. tempora, eorum quoq. Annales testantur.* 2. Idem ibid. *Constat fuisse politicam disciplinam ab Episcopis institutam: non legem à Christo, aut Apostolis positam: Exemplo Nectarii Episcopi Constantinopolitani ab eo deprauati, docere nititur; qui ob confitentis famelle consuetudinem cum Diacono, Confessionem abrogauit. Silex Dei erat auricularis Confessio, qui ausus esset Nectarius eam refingere?* 3. Chyfl. hom. 2. in Plā. 50. *Peccata tua dicit, ut deleas illa. Si confunderis alicui dicere, que peccasti: dicitur quotidie ea in anima tua. Non dico, ut confitearis conseruo tuo, qui exprobrat: dicitur Deo, qui curat ea.* 4. Ibid. §. 9. *Delicta quis intelligit Pl. 18. & Pl. 37. Iniquitates mea supergressæ sunt caput meum. Quis suorum peccatorum nunc supputationem cogitet, ubi Dauidem videt suorum numerum inire non posse?* 5. Ibid. §. 18. *Qui remissionem à Christo obtinuisse videntur, non leguntur in aurem Sacrificuli confessi, quia Confessarii non erant. Et multis postea sæculis inaudita fuit hæc Confessio. Ergo Quoties ingemuerit peccator, omnium iniquitatum eius non recordabor. Huic verbo qui audeat aliquid adicere, non peccata legat, sed Domini misericordiam.*

6. LUTHERANVS Kemnitijs par. 2. Exam. pag. 976. *Sicut misit me Pater, Ioan. 20. & ego mitto vos. At ipse ad Generalem Confessionem, ore, vel signis expressam, absolutionem impertiebatur; non singularum peccatorum enumerationem exegit.* 7. Ibid. pag. 1007. *Confessio Publica multis ab Episcopis in priuata, tempore De-*

cii; Postea tempore Nectarii, Priuata est abrogata: ergo neutra necessaria est iure diuino. &c.

AUTOR. DICO AD I. Christus Confessionem lege sancierat; ut nil opus esset vlli Concilio sancire. solum Concilia prisca determinarunt tempus. Cætera mentitur Calvinus.

AD II. Cuique Ecclesiæ vnus præponebatur Pœnitentiarius, orto more post exortos Nouatianos, negantes grauiora peccata dimitti: Is notoria peccata publicabat populo, ut pro eo Deum cōprecarentur; occulta, seruabat in secreto. Peccatrix autem illa imprudens & hoc peccatum cum Diacono publicabat ipsa. Ideo Nectarius abrogauit omnem publicam Pœnitentiam, saluā Confessione secretā.

AD III. S. Chrystostomus, Nectarij successor, abrogatam pœnitentiam publicam carpit læpius; priuatam nunquā. Et ibi loquitur de publica: nam ad priuatam non sequitur exprobratio. Deinde, quod peccatum dicitur in priuata, id Deo dicitur. Itaque priuatam suadet; dissuadet publicam.

AD IV. Enumeratio solum requiritur moraliter diligens de mortalibus: non exacta. Nam & Deo soli enumerare omnia cui possibile?

AD V. Quo tempore Christus autoritatiuè peccata remittebat; Sacramenta nondum instituerat: itaque ut sine baptismo, sic & sine Eucharistia iustificabat solâ voce aut voluntate. Et ipse Calvinus ait, Confessionis equidem *Vetustissimū esse Vsum fatemur: quomodo igitur multis inauditum sæculis? Proinde semper ita fuit, ut, qui verè ingemuerit, etiam mediæ veniæ desiderat at usurparit: quod Christianis est Confessio.*

AD VI. Kemnitii, *Sicut* hic non dicit similitudinem in omnibus; alioquin etiam uti Sacramentis non eguissent Apostoli magis, quam Dominus. Missus igitur Christus est ut Filius; Apostoli ut Ministri; ad eundem utriusque Finem, non Modum in omnibus.

AD VII. Adeo factum est, ut Episcopi tunc eam appendicem de publica Confessione adiecerint ad S. Canonem priuatæ teste Socrate. Quodque permaneret testatur calus sub Nestario postea factus: post quem accidit publicæ Coefessionis abrogatio non priuatæ. Quot in vno mendacia Kemnitii.

DE SATISFACTIONE ANNOTATIO.

1. CUM Satisfactio sit compensatio iniuriæ factæ læsæ; differt ab Restitutione, quæ Rerum; illa Actionum æqualitatem restituit: eò quod hæc Datum in re factum; illa iniuriam actione illatam respiciat. Deo autem inferri damnum nequit; iniuria potest: ideo Satisfactio ei, non Restitutio præstanda est ex Iustitia.

2. IUSTITIA verò actionis duplex est: Absoluta & perfecta; quæ tantum redditur honoris, quanta fuit læsio. Imperfecta seu conditionata cum pacto, quæ redditur, quantum læsus paciscitur. Iam cum Deum inter & hominem esse æqualitatem non possit, solum conditionata cum iustitia fit læsio Deo satis, aliquæ intercedente Donatione, & Acceptatione Dei.

3. SATISFACTORIA COMPENSATIO conditionata respicit Inæqualitatem Iustitiæ, & Amicitie læsæ factam, D. Thom. 4. q. 1. art. 3. Hinc aliquando vna actio satisfacit Amicitie læsæ ad Recõciliationem;

sed non Iustitiæ pacis. Iam peccator pro læsæ Amicitie Deo satisfacere nõ potest: quia Satisfactio Deo. præsupponit Acceptationem Dei gratuitam; hæc, Amicitiam Dei. Deum, Satisfactio fit ad aliqualem æqualitatem: at læsio infinitas & lædentis vilitas finita, nullam habere proportionem possunt: proinde nec Amicitie satisfactionem læsæ.

Hinc necesse, ut in satisfaciendo expa-cto insit, aliquod principium satisfactionis, simile Deo infinite bono; & hoc est Sp. Sancti gratia in habitans in poenitente: Hæc autem est merè gratuita Donatio Dei. Ex hac opus satisfactorium valet ex pacto Dei; Sic Volentis placere. Hinc axioma Theologicum manat: Satisfactio non offertur Deo, nec exigitur ab hominibus pro Culpa; sed ab hac Deum nos iustificat gratis, id est, eam condonat, Amicitiamque suam reddit. Et post hæc receptam gratis homo potest satisfacere. Quod negant hæretici.

QVÆSTIO XCIX.

An remissa culpa maneat subinde pœna luenda & debitum?

LUTHERVS in Assert. art. 1. affirmat, & cum eo partem Lutherani Nobiscum.

IDEM concione de indulgentiis anno 1546. negat: & cum eo CALVINVS Inst. 1. 3. c. 4. 5. 31. ait, Deum non exigere pœnas peccati; sed castigare solum paternè ad profectum nostrum.

SVADET Calvinus ita. 1. Chrys. hom. de Pœnit. Deus propter hoc imponit nobis pœnam: non de peccatis sumens supplicium: sed ad futura nos corrigens. Itaq; flagella sunt Paternæ correctiones, non Iudicis ultiones. 2. Aug. 1. 2. de pecc. meritis. Mors est nonnunquam exercitatio virtutis; etiam ordinatè sit pœna peccati originalis.

QVÆSTIO C.

An bonis operibus redimi possit remanens pœna temporalis?

LVTHERVVS in *Affert*, art. 5. etsi nomen Satisfactio nis respuit, pœnis tamen sponciandis manum Dei posse præueniri concedit & auerti. Sic & Martyr Keni- nitijs, cæterique Lutherani.

CALVINVS *Inst* l. 3. c. 4. §. 30. peccatorum pœnas vllis operibus redimi posse negat.

SVADET Calvinus ita. 1. Nullis operibus delicta procurare iubet; sed sola sacrificia in expiationem requirit. quod ita testari vult, vnicum esse Satisfactionis genus. Nam sacrificia Israelitarum non hominum opera censebantur; sed vnico Christi Sacrificio estimabantur. 2. Peccata tua eleemosynis redime: Non voluit significare, Iustitiam & Misericordiam esse Dei propitiationem, & pœnarum redemptionem. Absit enim ut alia vnquam fuerit ἀπολύτρωσις, quam Sanguis Christi.

AVTOR. I. Pœnæ Purgatorii redimi possunt operibus pijs. patet p. 1. sup. 2. Pœna in hac vita sunt aliquando necessariò tolerandæ; vt irredimibiles: vt Mors omniũ. Mors filii Dauidici: 2. Reg. 12. Moyses ex terra promissâ exclusio; q necorans fuit exauditus, Deut. 3. 3. Aliquando pœnæ hîc redimi possunt: Sic Niniuitæ, Iona vlt. pœnas auerterunt. Id, 2. Par. 7. promittit Deus Ierem. 18. Daniel. 4. Peccata tua superbiæ, rapinæ. &c. eleemosynis redime. Nam, Tob. 4. Eleemosyna ab omni peccato, & morte liberat.

DICO AD I. Assumptum vtrumque falsi arguit S. Scriptura: adeo multa docet esse satisfactoria, præter sacrificia. Et hæc respectabant ad & Vnicum Cruentum, & ad Incruentum specie vnum, numero multa.

AD II. Patet solutio: Non voluit se Deum dicit; non docet, Calvinus: nec alius docuit hæctenus.

Quæ.

AVTOR. Pœnæ temporales remanent sæpè, post remissam culpâ; & ex remittuntur in vita Futura ex Condigno: in præsentia, ex Congruo: 1. Teste S. Scripturâ in *Antichristop.* 3. q. 38. 2. S. Chryf. *ibid.* ait: *Deus videt, quod peccatû ipsi non minus damnosum sit Non puniri: propter hoc imponit pœnam. Et ne inulti efficeremur deteriores, non remisit supplicium: sc: Vtilitatē magis quàm Vtitionem intendit.* Iuxta *Olea 6. Misericordiam volo, non Sacrificium.* S. Aug. *ibid.* c. 33. 34. Pœnas, Dei amicos affligentis, esse materiam dicit virtutis: sed non negat esse etiam peccati vltiones. Vnde in *Pl.* 50. ait: *Veritatem dilexisti, hoc est, impunita peccata eorum etiam, quibus ignoscis, nõ diuifisti. Sic prerogasti misericordiam; ut seruares & Veritatem?* 3. Calvinus *ibid.* c. 8. §. 6. *Non modo infirmitatem nostram præuenire; sed præsertim etiam delicta corrigere habet Deus; Vt nos in legitima erga se obedientia contineat. Proinde, quoties affligimur, subire protinus in mentē debet antea vita recordatio: ita reperiemus nos admisisse, quod dignum eiusmodi castigacione esset.*

DICO AD I. Causa mortui filii Dauidis dicitur, 2. Reg. 12 non, vt in futurum caueat; sed quia blasphemare fecisti inimico nomen Dei, propter verbum hoc filius tuus morietur. Ideo etiam fleuit Dauid, ad luendam præteritum malum; non ad cauendum futurum.

AD II. Infantes mortem subeunt; at in quam exercitacionem virtutis? Planè in pœnâ peccati præteriti, Gen. 2. *Quacung, die comederis, morte morieris* Rom 5. *Et ita in omnes homines mors transit, in quo omnes peccauerunt.* E-
fito, fit quandoq; mors materies virtutis; nõ tamē, idè dicitur esse pœna peccati.

QVÆSTIO CI.

*An opera laboriosa pœna temporalis
expianda rectè suscipi sponte, &
iniungi à Sacerdotibus
possint?*

LUTHERVS in *Afert. art. 5.* Et si Ecclesia suos puniat ad Claves soluendi, 2. Melanch. in *Locis de Satisf.* similiter. Ecclesia rectè imponit aliquas mortificationes agentibus pœnitentiam. Mortificatio autem debita est aut dolor in contritione, aut patientia sustinens afflictiones. Vt David obiurgatus primum ex parte vero dolore; deinde calamitates pertulit. Infra. Non sunt mortificationes sine mandato Dei acersita corporis lacerationes; sicut Sacrificiis Baal. *Ex.* Hæc pertinent ad regulam 2. Frustra soluitur mandatis hominum. Pugnans istis; Non occides. Item, Habeto honorem corporis. 3. Kemnitius par. 2. Exam. pag. 1079. & Sufce, ras, & Iniunctas pœnas reuicis satisfactorias.

AVTOR. I. Rectè *Conc. Trid. Sess. 14. C. 9.* tres modos ponit Satisfactionum: Patientiam flagellorum Dei: Sufceptionem spontaneam pœnarum. Impositionem earum Sacerdotalem. De sponte susceptis Iob. vlt. *Inspienter locutus sum; idcirco me ipse reprehendo, & ago pœnitentiã in fauilla & cinere.* David, 2. *Reg. 12.* Sponte ieiunauit; humiliacuit, *Pl. 68.* panem sicut cinerem manducauit, *Psal. 101.* Achab, 3. *Reg. 12.* *Quia humiliatus est mei causa, non inducam malum in diebus eius.* Niniuitarum pœnitentia merè spontanea fuit; At salutaris eadem. Ita S. Patres.

II. Pœnalia opera rectè ab Sacerdotibus imponuntur: Iuxta *Matth. 16. 18.* *Quacunque allegaueritis.* &c. scilicet ad pœnam æternam cum retenta culpa; aut ad temporalem dimissa culpâ; *ligata erunt; aut soluta.* Par enim potestas Clauium est & in culpas, & pœnas. Ita S. Patres apud *Bell. 1. 4. c. 5.*

Ratio fauet. Peccata ante Baptismum, facta sunt in ignorantia, incredulitate, à

carentibus gratiã: at post cum patrata sunt sciëter, in fide, in gratia exclusa: ideo omnem cum culpa pœnam tollit Baptismus; non verò semper pœnitentiã iustè Minister huius ingratissimis pœnam imponat. 2. Coniuncta sunt Misericordia & iustitia Dei; ideo par est sic ab illa dimitti peccata, vt tamen & huic debitum pendatur. At licet Christi Passio fecerit satis; par est & nos ei compatibus vt sentia peccãtes puniamur eodem, &c.

DICO AD LUTHERUM; dicit; non docet; nec doceri potest.

AD MELANCHTHONEM; Si ea loca probarent eius intentum; iam argueretur Iob, David Achab, &c. *Mandata hominum* dicuntur vel contraria Dei mandatis, vel horum neglectoria; Alioquin obedientia homini præstita est grata. Et placet Deo pœn interior, & exterior. Neque hæc homicidiaria, aut corpori inhonora-

QVÆSTIO CII.

*An Oratio, Ieiunium, Eleemosyna
sint opera Satisfactoria?*

MELANCHTHON in *Conf. Aug. &c. & in Synop. & in Locis*, negat ea esse iustifactoria quod tantum pro his abeantur, sicut ceremonias inutiles, ex humana traditione manantes. II. **KEMNITIUS** par. 2. Exam. ait esse ea diuinitus mandata; sed ad dies certos, modos, & pœnitentiã applicari superstitiose.

AVTOR. I. Ea non sunt solum Ceremonia; sed res & utilissimæ, & S. Scripturis commendatæ sunt, vt ad quæ cetera bona opera referantur ab Theologis: *Tum quia* satisfacere Deo debemus per nostra, quod fas & potest; itaq; de bonis Animi damus Orationem; de Corporis bonis Ieiunium; de fortuna bonis Eleemosynam: *Tum quia* ad tria vitia referuntur omnia, 1. *Ioann. 5.* ideo & remedia sunt tria; Ieiunium, Concupiscentiæ carnis

carnis; Oculorum, Eleemosyna; Superbia; Oratio: Quæ cum pœnola sint; rectè satisfactoria dicuntur, & sunt: teste Sacra script. 1. De Oratione: Pl. 49. *Inuoca me in die tribulationis; & eruam te*: Ecce mandatum, & promissum. 2. De Ieiunio exemplum constat Davidis. 2. Reg. 12. Præceptum verò & promissum, Ioh. 2. 3. De Eleemosyna, exemplū Tob c 1. præceptū & promissum Luc. 11. *Date Eleemosynam, & omnia munda sunt vobis*. Itaque Tob. 12. *Bona est oratio cum Ieiunio & Eleemosyna*: Quorū regulæ exponuntur, Matt. 6. 4. *Decinere & cilicio est longè*; Et Davidis, 1. Par. 21. Matt. 11. *Vnde S. Hier. ad 3 longè: Saccus & Ieiunium sunt arma penitentia*. 5. De percussione sui, 1. Cor 9. *Castigo corpus meum, & in seruitutem*, id est ad vsque liuorem contundo. Luc. 18. *Publicanus percutiebat pectus suum*.

II. Hæc opera etsi quoad Modū, madata non sint, ideoque eatenus sint indedita; non tamen sunt ingrata Deo; Sicut de Consiliis Evangelicis alibi docuimus. Num. 30. *vota de Ieiuniis sponte facta, errant grata Deo, & reddenda*. Sic & Baptistæ asperitas vitæ, Matt. 3. Luc. 3. Mar. 1. *et si nusquā in scripturis imperata*. Sic Anna vitæ, quæ Luc. 2. *non recedebat à templo Ieiunij & obsecrationibus spontaneis &c.* Quibus hæretica vanitas euanida cedit oportet.

QVÆSTIO CHII.

An iustificatus verè Deo possit satisfacere pro reatu pœnæ temporalis?

LUTHERANI etsi fateantur, quandoq; dimissa culpa pœnā remanere temporalem. Et pœnis sponte assumtis manum Dei præueniri & auerri: Deniq; Ieiunium, Oratione, & Eleemosynam, operaque laboriosa placere Deo: Satisfacere tamen pernegant.

LUTHERVS in Assert. art. 5. *Vehementer odi, & sublatum vellem hoc vocabulū, Satisfactio, Quod non modo in Scripturis non inuenitur, sed & periculosum habet sensum; quasi Deo quisquam possit pro ullo peccato satisfacere: cum gratus ille ignoscat omnia*. Melanch. in Apol. Cōf. Aug. *Hæc, tota res est commentitia, recens conficta, sine auctoritate Scripturæ, & veterum scriptorum, &c.* CALVINVS Instit. l. 3. c. 4. § 39. *Fingit Satisfactiones fuisse publicas excommunicatorum*.

KEMNITIVS p. 2. Exam. pag. 1087. *Ante Baptismum peccator recipitur in gratiam sine propriis satisfactionibus, propter satisfactionem Christi; post Baptismum lapsus non dimittuntur peccata absq; ulla propria ipsorum satisfactione, quam pro peccatis. Sæ. orthodoxi.*

SVADENT istis. 1. LUTHERVS, Ezech. 31. *Impietas impij non nocebit ei, quacumq; die conuersus fuerit*. 2. Adulteræ solum dicitur, Ioh. 8. *Vade, & noli amplius peccare*. 3. *Dicant vel apicem Scripturæ pro peccato mortali debere satisfieri VII. annis; Vbi pro differentibus peccatis differens pœnas statuat Christus vel Apostoli? Hæc omnia sunt postea inuenta*. 4. MELANCHTHON. *olim satisfactiones fuerunt excommunicatorum publicæ pœnæ, quales. P. cenicis, Orestis, Pelei, &c. solum exempli causa*. 5. *Cogitentur, ait, alia maiores causa calamitatum, & iram Dei exauscimus, & rursum veram consolationem nobis proponamus*. 6. *Delicamenta monachorum obsecrant Legem, & Evangelium, & amplificat dignitatem Traditionum humanarum*. 7. CALVINVS Instit. l. 3. c. 4. §. 2. *Talibus mendacijs Satisfactionum, oppono gratiam peccatorum remissionem; quæ nihil in Scripturis clarior*. 8. *Qui dicunt post Baptismum resurgentibus esse per Satisfactiones; ij Sanguinem Christi nihil prodidisse, nisi quatenus per Clauis dispensatur, volunt. At ipse est propitijs nostris, &c. Plura talia apud Bell. c. 14. 15. 16. &c.*

AUTOR OPERA pœnalia verè sunt Satisfactoria Deo pro reatu pœnæ temporalis, ex Congruo; non ex Condigno. 1. Sic Scriptura in meo *Antichristo p. 3. q. 47.* 2. Sic Traditio & veteris Ecclesiæ, & S. Patres, apud Bell. l. 4. c. 9. *prolixè recitatos: cum obgannitiunculis Sectariorū.*

DICO AD I. Non nocet, sed conuerso; quoad mortem æternam; temporaliter tamē nocere potest; sicut iusto sua iustitia prodest ad tēporale præmiū. Quot enim, quantosq; post conuersionem hinc puniunt.

Yy AD

AD II. Nil hinc constat de condonata satisfactione: nisi exemptam à lapidatione fuisse. Dein, factū Autoritativæ potestatis non conferendum est facto potestatis ordinariæ.

AD III. Id ostendisse nil ad rem facit. Nam fatemur determinationē satisfactionum quoad tempus, modū &c. Attamen Davidi Deus 2. Reg. 24. remisso peccato distulit septennalem pœnam, aliam trimestrem, triduanam aliā. Item Nabuchi pœna septennis erat. Deut. 24. *Promensura delicti erat & plagarum modus.* Apoc. 18. *Quantum se glorificavit & in deliciis fuit: tantum date ei tormentum & luctū.* En differentes pœnas.

AD IV. Christiani de Satisfactione doctrinam habent ex S. Scriptura, non ab ethnicis Nec causa exempli, sed mandati, ac promissi præstari docetur: idque sponte, sæpè occultè: ut Achab, 3. Reg. 21. Ioram, 4. Reg. 6.

AD V. Solum memorat immissas à Deo afflictiones necessariò ferendas: quæ etsi possint esse satisfactoriæ: inas tamen eas propriè dicimus, quæ sponte assumuntur, aut à Iudice spiritali imponuntur.

AD VI. Satisfactiones obscurare legem, repugnat S. Scripturæ. Nam, Mat. 19. *Hæc omnia, mandata, servavi à iuventute, & de quæ habes. &c. & sequere me.* Ergo plus valet præstare Christianus quàm præceptum sit, cum Dei gratia. Alia duo, Obsecrari Euangelium, Amplificari Traditiones: falsa sunt & conficta. Itaque opera satisfactoria dicuntur in debita, id est, quæ in debita essent, si in innocentia maneremus.

AD VII. At ea asserit S. Aug. hom.

50. c. 15 *Non sufficit mores in melius commutare, & à factis malis recedere: nisi etiam deus, quæ facta sunt, satisfiat Deo per penitentiam dolorem. &c. cooperantibus elemosynis.*

AD VIII. Ita omnis S. Patrum docuit contentiens Antiquitas.

X. DE EXTREMA UNCTIONE, & ORDINE.

QVÆSTIO CIV.

Unctio infirmorum an sit propriè dictum Sacramentum teste S. Scripturæ?

LUTHERUS lib. Capt. Babil. non tenet illam negat esse Sacramentum.

CALVINUS Inst. l. 4. c. 19. § 18. 9. &c. KEMNER Melanch. Brentius, Magdeburgenses, negant esse Sacramentum: & perulantes dicunt: cum priscis hæresiarchis. Vide *Genealog. p. 1. g. 21.*

SVADENT refutatio unctis nostræ probationis. I. *Lutherus, Kemner, Epistola* non est canonica, & ite Hieron. lib. de Script. Eccl. f. 75. *Euseb. l. 3. hist. c. 25.*

II. *Lutherus, Si esset Iacobi, dicerem, licet Apostolo suâ autoritate Sacramentum confirmare.*

III. *Lutherus, Wicleff, Melanchthon, Brentius, Calvinus &c.* Ea erat unctio, quæ morbo miraculosè curabant: Wicleff ait, naturaliter: Melanchthon, partim naturaliter, partim miraculosè. Ideo non magis fuit Sacramentum, quàm Probatica, lutum cum spuro, quæ Siloë: 1. Quia Iacobus loquitur ex Marco qui de unctioe curationis, non miraculosè loquitur. 2. Quia Iacobus utitur vocibus corporalis sanationis *εγερσω, & aquas.* Iacobus loquitur solum ad homines sanatis, nullo perpetuationis iudicio.